

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 358/2021 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om temporärt förbud mot fiske i fråga om laxbestånden i Tana älv i Finland och Norge

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 358/2021 rd undertecknat av riksdagsledamot Markku Eestilä/saml:

Exakt vad avtalades mellan Finland och Norge 29.4.2021 och är det möjligt att Finland har vilseletts i förhandlingarna,

vad ämnar ministern göra så att Norges beslut inte inverkar negativt på laxbeståndets återhämtning i Tana älv och

vad ämnar ministern göra för att lösa de faktorer som påverkar den mångskiftande laxpopulationen i Tana älv på ett internationellt hållbart sätt?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Avtalet mellan Finland och Norge om fiske i Tana älvs vattendrag, nedan kallat *avtal* (FördrS 42/2017) gäller fiske i Tana älvs gränssnitt (artikel 2). Dessutom förbinder sig parterna vid att utfärda nationella författningar och bestämmelser om hållbar förvaltning av fiskbestånden avseende Tana älvs sidovattendrag och den nedre delen av älven på Norges sida. Fiskebestämmelserna som tillämpas på den norska delen mellan älvmynningen i Tana älvs vattendrag och gränssnittet får inte vara mindre stränga än de som gäller för gränssnittet (artikel 3.1). Innan beslut fattas ska Norge också begära utlåtande av den behöriga myndigheten i Finland om ändringsförslag för regleringen av fisket av havslax i Finnmarken (artikel 3.2).

Finland och Norge följer tillsammans tillståndet för laxbestånden i Tana älv och en gemensam forsknings- och uppföljningsgrupp som inrättats för detta ändamål rapporterar årligen om laxbeståndens tillstånd. I enlighet med avtalets artiklar 6 och 7 granskas årligen om det finns behov av att komma överens om bestämmelser som avviker från fiskeregeln.

Enligt rapporten Tenon lohikantojen tila som publicerades i januari 2021 har laxbeståndens tillstånd fortsatt att försvagas trots att det nuvarande fiskeavtalet kraftigt begränsar fisketrycket, och för vissa laxbestånd låg antalet vandringslax under lekbeståndsmålen redan innan fisket började.

När det gäller de mycket starka begränsningarna för fisket som situationen kräver uppnåddes ingen lösning som var jämlik för båda länderna. Norge föreslog med stöd av artikel 16 punkt 2 i fiskeavtalet att båda parter tillfälligt skulle införa ett nationellt förbud mot laxfiske i vattendragen i Tana älv. I sitt förslag till Finland föreslog Norge att man helt skulle förbjuda laxfiske genom eget beslut i sina biälvar samt i Tanafjorden och på ytterkusten i ett område med fyra kommuner (Nordkapp, Lebesby, Gamvik och Berlevåg).

I anknytning till denna helhet utfärdades tre förordningar av statsrådet i Finland, vilka trädde i kraft den 1 maj 2021. Fredningstiden för lax i enlighet med artikel 16 i fiskeavtalet trädde i kraft nationellt genom Statsrådets förordning om tidsbegränsat förbud mot laxfiske. Finland och Norge undertecknade fiskeavtalet som rörde annat än laxfiske och protokollet som avses i artikel 7 den 28 april 2021, vilket också trädde i kraft genom statsrådets förordning. I anknytning till fredningstiden för lax utfärdades också statsrådets förordning om fisket i sidovattendragen till Tana älvs vattendrag år 2021.

Norge fredade laxen på motsvarande sätt genom egna beslut i enlighet med sitt förslag, det vill säga förbjöd laxfiske i Tana älvs huvudfåra, biälvar och i det vidsträckta havsområdet som man lade fram. Under förhandlingarna om Tana älv fattade Norge ett beslut den 15 mars 2021 om bestämmelserna angående laxfiske från och med år 2021. Det omfattade ett förbud mot användning av kroknät i Finnmarken. Den 1 juni 2021 ändrade Stortinget i Norge beslutet i fråga så att förbudet mot kroknät träder i kraft först år 2022.

Finland vilseleddes inte när man fattade beslut om att freda laxen i Tana älv, eftersom man vid förhandlingarna kom överens om förändringar som gäller Tana älv och Tanafjorden och havsområdet mellan Berlevåg och Nordkapp, vilka var i kraft.

Internationell förvaltning av laxbestånden

Både Finland och Norge har ansvar för laxbeståndet i Tana älv. Det nuvarande fiskeavtalet för Tana älv som förhandlats fram i enlighet med NASCO:s riktlinjer samt det nära samarbetet mellan länderna har gjort det möjligt att reagera så här snabbt på förändringen i laxbeståndets tillstånd. Under det tidigare avtalet hade en reaktion liknande den år 2021 inte varit möjlig.

När det gäller frågor som rör förvaltningen av laxbestånden i Tana älv är den viktigaste kanalen för påverkan Nordatlantiska laxorganisationen NASCO. Organisationen har utfärdat riktlinjer (s.k. soft law-liknande internationella bestämmelser) för hur förvaltningen av laxbestånden ska organiseras och nackdelarna med laxodlingen minskas. Medlemsstaterna måste också årligen rapportera om fiske av blandade bestånd samt andra åtgärder för förvaltning av laxbestånden. Som en del av EU:s delegation har Finland ansett det vara viktigt att följa dessa riktlinjer.

De praktiska frågorna inom laxodlingen handlar om rymningar från laxodlingar och dödlighet orsakad av laxlus på laxodlingar. I detta avseende stödde Finland ändringsförslaget, enligt vilket åtgärder krävs i den årliga rapporteringen från länder som utövar laxodling för att förbättra situationen och det räcker inte att endast följa upp situationen. På Tana älv är antalet rymningar från odling mycket litet. I den årliga uppföljningen av fångstprov hittades ingen odlad lax i Tana älv år 2020. På lång sikt har genomsnittet för odlad fisk varit 0–0,6 % och genomsnittet för 1985–2020 är 0,19 %.

Förbättrad kommunikation mellan staterna i framtiden

Trots de framgångsrika förhandlingarna om tillfälligt fiskeförbud har Finland varit missnöjd med Norges förfaranden i vissa frågor som rör förvaltningen av laxbestånden i Tana älv.

För att få möjlighet att ge utlåtande om fiske av havslax på hösten 2020 förutsattes att Finlands ambassad kontaktade de norska myndigheterna. Det har varit avbrott i kommunikationen från den norska sidan i frågor som gäller laxfiske i Tana älv även under den gångna våren, vilket också lyftes fram i samband med ändringen vad gäller kroknät.

I en skrivelse den 4 juni 2021 bad jag Norges klimat- och miljöminister Sveinung Rotevatn om mer information om Norges beslut att tillåta laxfiske med kroknät i Finnmark år 2021. I skrivelsen begärdes också en mer detaljerad motivering och ett förtydligande av skälen till att häva förbudet. I svaret den 11 juni 2021 motiverades ändringen med att havslaxfiskare därmed kommer att vara bättre förberedda för det framtida förbudet.

Finland bedömer också övergripande effekterna av olika former av fiske och effekten av begränsningar av dessa på laxbeståndet i Tana älv. I Finlands utlåtande om förslaget att reglera fisket av norsk havslax 30.10.2020 bedömdes att effekten på fångster av havslax genom förbudet mot fiske med kroknät i stor utsträckning skulle bero på fiskarnas beteende och att en minskning av fiskedödligheten därför skulle vara osäker. Om en betydande andel fiskare som fiskar havslax övergick till att använda mer effektiv men mödosam kilnot skulle fiskedödligheten för lax utanför Finnmarks kust till och med kunna öka.

Jord- och skogsbruksministeriet kommer att noga följa hur förbudet mot fiske med kroknät förverkligas år 2022. Vid behov kan man förbereda sig för att påverka situationen via EU i Nordatlantiska laxorganisationen NASCO.

Jord- och skogsbruksministeriet överväger också i samarbete med utrikesministeriet ett sätt att göra Norge mer engagerat i att säkerställa en tillräcklig kommunikation i frågor som rör reglering av laxfisket i framtiden.

Helsingfors 23.6.2021

Jord- och skogsbruksminister Jari Leppä